

Alla tagala we onuň at-sypatlaryna iman etmek

(Şeýhiň “Ähli sünnet we jemagatyň ynanjy” atly
kitabýndan bir parça)

الإيمان بالله وبأسمائه وصفاته
(من كتاب الشيخ "عقيدة أهل السنة والجماعة")

< Türkmençe-ترکمانیة >

Ýazyjy: Şeýh Muhammet ibn Salyh Al-Useýmin

المؤلف: الشيخ محمد بن صالح العثيمين

Terjimeçi: Ebu Huzeýfa Türkmen
Gözden geçiren: Halid Ebu Enes Türkmen

ترجمة: أبو حذيفة التركماني
مراجعة: خالد أبو أنس التركماني

Ähli sünnet we jemagatyň Alla tagala we onuň at-syptatlaryna ynanjy

Biziň ynanjymyz: Alla tagala, onuň meleklerine, kitaplaryna, resullaryna, ahyret gününe, kadaryň haýryna we şerine iman getirmeklikdir.

Alla tagalanyň rububiýet (işlik eduwjy) syptatyna iman getirýäris. Megerem, Ol Ýaradyjy we hemme zadyň Eýesi bolup, olary Dolandyryjydyr.

Alla tagalanyň uluhiýet (ybadata hakly) syptatyna iman getirýäris. Megerem, Ol ybadata hakly ýeketäk ilähdür, we ondan başga ybadat edilýänleriň ählisi batyldyr.

Allanyň gözel atlaryna we syptatlaryna iman getirýäris. Megerem, Ol beýik, kämil we gözel at-syptatlaryň eýesidir.

Alla tagalanyň ýeketäkligine iman getirýäris. Megerem, Onuň rububiýasynda we uluhiýasynda we gözel at-syptatlarynda hiç şärigi ýokdyr.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَأَصْطِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾

مریم: ٥٦

“Ol asmanlaryň, ýeriň we bularyň arasyndakylaryň Perwerdigäridir. Sen Oňa ybadat et we ybadatda sabyr et! Heý, sen Oňa deňdeş we meňzeş bolan başga birini bilýärmiň?!” diýdi. (Merýem:65).

Alla tagala, özüni şu aýatda syptatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٢٥٢﴾

“Alladan özge hiç hili ybadata hakly iläh ýokdur. Ol Diridir, Kaýýumdyr (bendeleriň işini ýöredýändir). Ol uklamaz, (hatda) irkilmezem. Asmanlardaky we ýerdäki ähli zat Onuňkydyr. Ondan bidin, Onuň ýanynda kim şepagat edip biler? Ol bendeleriň edýän we etjek ähli işlerini bilýändir. (Ynsanlar) Onuň ylmyndan Özüniň islän zadyndan başga hiç zadyň (hakykatyna) doly düşüniş bilmezler. Onuň kürsüsi asmanlary we ýeri (doly) gurşap alandyr. Ol ikisini (asmany we ýeri) gorap saklamak Oňa kyn däldir. Ol (Alla) Beýikdir, Belentdir” (Bakara:255).

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَالْعَلِيُّ وَالشَّهِيدُ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّبُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾ ٤٢ - ٢٢

“Ol Alladan özge hiç hili ybadata hakly iläh ýokdur. Ol görülýän we görülmeýän (ähli) zady bilýändir. Ol Rahmandyr (Mähribandyr), Rahymdyr (Rehim-şepagatlydyr). Ol Alladan özge hiç hili ybadata hakly iläh ýokdur. Ol Melikdir (Hökümdardyr), Kuddusdyr (Kemçiliklerden päkdir), Salamdyr (Salamatlyga ýetirýändir), Mömindir (Amanlyga ýetirýändir), Muheýmindir (Seredip duran gözegçidir), Ezizdir (Gudraty güýçlüdir), Jepbardyr (Güýç ulanyjydyr), Mutekebbirdir (Beýiklikde deňi-taýy ýokdur). Alla özüne şarik goşýanlaryň aýdýan zatларыndan päkdir (hem-de beýikdir). Ol Alla Halykdyr (Ýaradyjydyr), Barydyr (Ýokdan bar edijidir), Musawwyrdyr (Şekil-surat berijidir). Ähli gözəl atlar Onuňkydyr. Asmanlardaky we ýerdäki (ähli) zat Ony tesbih eder. Ol Gudraty güýçlüdir, hikmet eýesidir” (Haşyr:22-24).

Asmandaky we ýerdäki hemme zat, Alla tagalanyň mülkidigine iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِن تَشَاءُ وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الدُّكُورَ ﴿٥٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِن تَشَاءُ وَيَجْعَلُ مَن يَشَاءُ عَقِيمًا إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٦٠﴾ ٥٩ - ٥٠

“Asmanlar we ýer Allanyň gol astyndadyr. Ol islän zadyny bar eder, islänine gyz perzent, islänine bolsa ogul perzent miýesser eder. Ýa-da olary gyz we erkek perzent edip ýaratmak bilen jübüt-jübüt eder (hem gyz hem oglan çaga berer). Islänini bolsa nesilsiz (önelgesiz) goýar. Takyk, Ol (ähli zady) bilýändir, (ähli zada) güýji ýetýändir” (Şura:49,50).

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: فَاطْرُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٢﴾ الشورى: ١١ - ٢١

“Onuň (Allanyň) hiç hili meňzeşi ýokdur. Ol (ähli zady) eşidýändir (we) görýändir. Asmanlaryň we ýeriň açarlary Onuň (elindedir). Ol isläniniň rysgalyny köp etse, isläniniň rysgalyny az eder. Elbetde, Ol her bir zady bilýändir” (Şura:11,12.)

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: * وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٦﴾ هود: ٦

“Ýer ýüzünde hereket edýän bir zat bar bolsa, onuň rysgalyny Alla berýändir. (Alla) onuň (bu dünýädäki) mesgenini-de, (ölenden soňky) amanat ediljek ýerini-de bilýändir. (Bularyň) ählisi anyk kitapda (Lowhy-mahfuzda) ýazylandyr” (Hud:6).

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: * وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْفُطُ مِنْ رَاقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلْمَتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٥٩﴾ م: ٩٥

“Gaýyp (älemiň) açarlary Ondadyr (Allahdadyr). Olary (bir) Özünden başga hiç kim bilmez. Ol gury ýerdäki we deňizlerdäki (ähli zady) bilýändir. Ol ýere gaçan (her) bir ýapragy hem bilýändir. (Ol) ýeriň

tümlüklerinde ýatan bir dänäni, öl bolsun, gury bolsun (tapawudy ýok, näme bar bolsa) bilýändir. Olaryň hemmesi (Lowhy-mahfuzda) äşgär kitapda (ýazylandyr)” (Engam:59).

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ
مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٤٣﴾ لقمان: ٤٣

“Elbetde, kyýamatyň haçan gopjakdygy hakdaky maglumat diňe Allahdadyr. Ol ýagşy ýagdyrýar we enäniň göwresindäkini bilýär. Hiç kim ertir näme gazanjagyny bilmez we hiç kim nirede öljekdigini hem bilmez. Takyk, Alla (ähli zady) bilýändir, (ähli zatdan) habardardyr)” (Lukman:34).

Alla tagala näme islese, haçan islese, nähili halatda islese, gürleýändigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala, şu aşakdaky aýatlarda şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ آل نساء: ٤٦١

“Alla Musa bilen sözleşip gepleşdi” (Nisa:164).

قَالَ تَعَالَى: وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ ﴿٣٤١﴾ ف: ٣٤١

“Haçanda Musa bellän ýerimize gelende, Perwerdigäri onuň bilen sözleşip gepleşdi” (Agraf:143).

قَالَ تَعَالَى: وَتَدِينَهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ﴿٥٢﴾ مريم: ٢٥

“Biz oňa Tur (dagynyň) sag tarapyndan seslendik we ony syrdaş derejesinde Özümize ýakynlaşdyrdyk” (Merýem:52).

Alla tagala, özüni şu aýatlarda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَتِ رَبِّي لَنَفَذَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَتُ رَبِّي ۗ إِنْ كُنْتُمْ كٰفِرِينَ ﴿١٠٩﴾ كهف: ٩٠١

«Eger-de deňiz Perwerdigärimiň sözlerini (ýazmak üçin) syýa bolan bolsa, onda Perwerdigärimiň sözleri gutarmazyndan öň, deňiz gutarar” (Kehf:109).

قَالَ تَعَالَى: وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَمٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِنْ بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ
كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٧٢﴾ لقمان: ٧٢

«Eger ýer ýüzündäki ähli agaçlar galam bolsa we deňiz, onuň zýyndan ýene ýedi deňiz goşulyňp (syýa bolup) gelse-de, Allanyň sözleri (ylmy, hökümleri) gutarmaz. Alla Gudraty güýçlüdir, hikmet eýesidir” (Lukman:27).

Alla tagalanyň sözleri, aýdyň-kämil sözlerden bolup, habarlarynda dogruçyl, hökümlerinde adylly, gepleşiginde paýhaslydygyna iman getirýäris.

Alla tagala aşakdaky aýatlarda şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ﴿٥١١﴾ م: ٥١١

“Seniň Perwerdigäriň sözi dogrulyk we adalat taýdan kämildir” (Engam:115).

قَالَ تَعَالَى: وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ آل نساء: ٧٨

“Alladan özge has dogry sözli kim bolup biler?!”. (Nisä:87).

Kurany Kerim hakykatdanda Allanyň gürlän sözüdigine, we ony birinji Jebraýyl –aleýhisseläme- aýdandygyna we soňra Jebraýyl Pygamberimiz -sallallahu aleýhi we sellemiň- kalbyna wahy edip düşürendigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى

لِلْمُسْلِمِينَ ﴿١٠٢﴾ آل عمران: ١٠٢

“(Eý, Muhammet!) Aýt: «Ony (Kurany) Perwerdigäriň tarapyndan Ruhul-Kudus (Jebraýyl) iman getiren kişileriň (imanyňy) berkitmek, musulmanlara dogry ýoly görkezmek hem-de buşluk bolmagy üçin hak (ýol) bilen inderdi»” (Nahl:102).

قَالَ تَعَالَى: وَإِنَّهُ لَنَزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٢﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٣﴾ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ

﴿١٩٤﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴿١٩٥﴾ الشعراء: ٢٩١ - ٥٩١

“Takyk, bu hem (Kuran) älemleriň Perwerdigäriniň inderenidir. Ony Ruhul-emin (Jebraýyl) getirendir. Ony seniň kalbyňa duýduryjylardan (pygamberlerden) bolmagyň üçin äşgär bolan arap dilinde inderendir” (Şugara:192-195).

Gudratly, Beýik Alla tagala, bütin mahluklaryndan, özi we syptalary bilen beýikdedir.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ﴿٤﴾ آل شوری: ٤

“Ol Beýikdir, Belentdir” (Şura:4).

قَالَ تَعَالَى: وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ﴿١٨﴾ م: ٨١

“Ol bendelerine (höküm etmekde) ähli ygtyýara we güýje eýedir. Ol hikmet eýesidir, (ähli zatdan) habardardyr” (Engam:18).

Alla tagala, özüni şu aýatda syptandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدِيرُ الْأُمُورَ ﴿٣﴾ بونس: ٣

“Ol asmanlary we ýeri alty günde ýaratdy. Soň (özüne mahsus görnüşde) arşa istiwa etdi. (Hökmürowanlyk bilen ol älemi dolandyryýandyr” (Ýunus:3).

We arşa istiwa etmekligi, onuň üstünde özi bilen beýikde bolmaklygy diňe oňa laýykdyr we onuň nähili haldadygyny özünden başga bilýän ýokdyr.

Alla tagalanyň, özi arşynyň üstünde bolup, ylmy bilen gullarynyň hallaryny bilýändigine, sözlerini eşidýändigine, amallaryny görýändigine, işlerini ýöredýändigine, garybyny ryzyklap we ejizini beketýändigine iman edýäris. Mülki islänine berer, isläninden mülki alar, islänini beýik eder, islänini har-zelil eder we bütin haýrlar onuň elindedir. Onuň ähli zada güýji ýetýändigine iman getirýäris. Bu syptalaryň eýesi Alla tagala, hakykatdan-da arşynyň üstünde bolsada, Ol ylmy bilen, gullary bilýändir.

قَالَ تَعَالَى: لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ الشورى: ١١

“Onuň (Allanyň) hiç hili meňzeşi ýokdur. Ol (ähli zady) eşidýändir (we) görýändir” (Şura:11).

Jehmi fyrkasynyň bir taýpasy bolan Hluliýýa taýpasy we başgalary şeýle diýdiler: “Alla tagala gullary bilen bilelikde bir ýerdedir”. Biz bu fyrkanyň diýenini diýýän däldiris.

Kim şol pikiri göterýän bolsa, onda ony käfir ýa-da ýoldan azaşanlardan diýip, hasaba alýandyrys. Sebäbi ol Alla tagalany mynasyp bolmadyk, kemlik sypat bilen sypatlandyrandyr.

Pygamberimiz -sallallahu aleyhi we sellemiň- habar bermeginde, çünki Alla tagala her gijäniň soňky üçünji böleginde, dünýä gatlagyndaky asmana düşýändigine iman getirýäris.

Şonda Alla tagala aýdar:

“Kim meni çagyryň, men oňa jogap bereýin, kim menden hajatyny soraýar, men onuň hajatyny bitireýin, kim menden magfired etmegimi (günäsini geçmegimi) soraýar, men oňa magfired edeýin”.

Alla tagala kyýamat gününde, gullaryny aýyl-saýyl etmeklik üçin gelýändigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا ﴿١١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿١٢﴾ وَجِئَاءَ يَوْمٍ إِذِ
يَجْهَتُونَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى ﴿١٣﴾ الفجر: ١٢ - ٣٢

“Ýok! (Siziň bu edýän işiňiz düýbünden ýalňys). Dünýä sarsyp, bölek-bölek bolan wagty! Perwerdigäriň gelende, perişdeleriň hatar-hatar düzülen wagty! Dowzah getirilen wagty, ynsan diňe şol gün (ýalňysyna) düşüner. Emma (ol gün) akyl ýetireniniň peýdasy ýokdur” (Fejr:21-23).

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris:

قَالَ تَعَالَى: فَعَالٌ لِّمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ البروج: ٦١

“Ol islän zadyny amala aşyrýandyr” (Buruç:16).

Alla tagalanyň islegi (iradasy) ikä bölünýändigine iman getirýäris:

Birinjisi: Ähli-umumylyk (kewni) islegi, Allanyň bu bölümdäki islegi amala aşýandyr, her bir amala aşyran zadyny, ony söýenligine delalat edýän däldir, we muny “meşiýe” (isleg) manysynda hasaba alynandyr, edil Alla tagalanyň aýdyşy ýaly:

قَالَ تَعَالَى: وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَقْتَتَلُوا وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ ﴿٢٥٣﴾ **البقرة: ٢٥٣**

“Eger Alla islesedi, olar söweşmez diler. Emma Alla islän zadyny amala aşyryandyr” (Bakara:253).

Ikinjisi: “Şerigatlanan (şergy) islegi, Allanyň bu bölümdäki isleginiň amala aşmaklygy şert däldir, ýöne bu bölümdäki amala aşyran her bir islegini, söýenligine delalat edýändir, edil Alla tagalanyň aýdyşy ýaly:

قَالَ تَعَالَى: وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ **النساء: ٧٢**

“Alla siziň tobaňzy kabul etmek isleýär” (Nisa:27).

Alla tagalanyň kewni we şergy isleginiň, Onuň hikmetine baglydygyna iman getirýäris. Çünki her bir kewni taýdan amala aşan zady ýa-da ýaradylanlaryň şergy taýdan ybadat etmekleri, Onuň hikmetine baglydyr. Egerde biz şol hikmeti ylymymyza görä bilsek-de, aklymyza görä alyp başarmasak-da, oňa oman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ ﴿٨﴾ **التين: ٨**

“Alla höküm ýöredijileriň in rüstemi dälmi eýsem?” (Tin:8).

قَالَ تَعَالَى: وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾ **المائدة: ٥٠**

“(Allanyň adalatly hökümüne) anyk göz ýetiren kowum üçin, Alladan has gowy höküm berjek kim bar?!”. (Mäide:50).

Alla tagala welilerini söýýändigine we olar hem Allasyny söýýändigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şu aşakdaky aýatlarda şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبُّكُمْ اللَّهُ **آل عمران: ١٤**

“(Eý, Muhammet!) Aýt: «Eger Allany söýýän bolsaňyz, maňa tabyn boluň! (Şonda) Alla hem sizi söýer” (Äli-Ymran:31).

قَالَ تَعَالَى: فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ ۗ الْمَائِدَةُ: ٤٥

“Özüniň (Allanyň) söýýän, olaryň hem Ony (Allany) söýýän, kowmyny (milletini) getirer” (Mäide:54).

قَالَ تَعَالَى: وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّادِقِينَ ﴿١٤٦﴾ آل عمران: ٦٤١

“Alla sabyr edenleri halaýandyr” (Äli-Ymran:146).

قَالَ تَعَالَى: وَأَقْسَطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٩﴾ الحجرات: ٩

“Adalatly boluň! Takyk, Alla adalatly bolanlary söýýändir” (Hujurat:9).

قَالَ تَعَالَى: وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٥﴾ البقرة: ٥٩١

“Haýr-sahawat ediň! Takyk, Alla haýr-sahawat edýänleri halaýandyr” (Bakara:195).

Alla tagala din edip goýan, amallardan we sözlerden razydyr, we şolardan gaýtarlan zatlary hem, ýigrenýändigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ ۗ الزمر: ٧

“Eger inkär etseňiz, takyk, Allanyň size mätäçligi ýokdur! Şeýlede bolsa, Ol bendeleriniň kapyr bolmagyna razy däldir. Eger şükür etseňiz, (peýdaňyz) üçin oňa (şükranalagyňyza) razy bolar!” (Zümer:7).

قَالَ تَعَالَى: وَلَٰكِنَّ كَرِهَ اللَّهُ أَنْبِعَانَّهُمْ فَشَبَّطَهُمْ وَقِيلَ اقْعُدُوا مَعَ الْقَاعِدِينَ ﴿٦٤﴾ التوبة: ٦٤

“Emma Alla çykmaklaryny islemän, olary halaman saklady we olara: "Galanlar (ýagny, aýallar, ýaş çagalar we ejiz natuwan kişiler) bilen bile oturyberiň" diýildi” (Toba:46).

Alla tagala, oňa iman edip, salyh amal eden gullaryndan razydygyna iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۗ ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ رَبَّهُ ۗ ﴿٨﴾ البقرة: ٨

“Alla olardan, olar hem Alladan razy bolandyr. Ine, bu (razyçylyk mertebesi) Perwerdigärden gorkan takwalaryňkydyr” (Beýýine:8).

Alla tagala gazaba hakly bolan käfirlere we şolar ýalylara gazap edýändigine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَبَّ السُّوءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ وَعَظِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْفَتْحُ: ٦

“Alla hakynda ýaman güman etdiler, erbetlik belasy olaryň üstüne bolsun! Alla olara gazaplandy” (Feth:6).

قَالَ تَعَالَى: وَلَكِنَّ مَنْ شَرَحَ بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِّنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٦﴾

النحل: ٦٠١

“Emma kim köňlüni (ýüregini) kapyrlyga açsa, olaryň üstüne Alladan gazap (iner). Olar üçin uly azap bardyr” (Nahl:106).

Alla tagalanyň beýik, keremli wasp edilen ýüziniň bardygyna iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَبَقِيَ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ﴿٧٧﴾ الرحمن: ٧٢

“Beýiklik we kerem sahyby bolan Perwerdigäriň ýüzi baky-ebedi galar” (Rahman:27).

Alla tagalanyň beýik, keremli bolan iki eliniň bardygyna iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ الْمائدة: ٤٦

“Ýok! (Tersine), Onuň (Allanyň) iki eli hem açykdyr, Ol islänine (isleýşi ýaly) berer” (Mäide:64).

قَالَ تَعَالَى: وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ

سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٧٧﴾ الزمر: ٧٦

“Olar (Alla şärik goşanlar) Allany doly manyda tanap bilmediler. Kyýamat gününde ýer dolulygyna Onuň gysymynda bolar. Asmanlar hem Onuň sag elinde düýrlener. (Alla) şärik goşyan zatlaryndan päkdir, beýikdir” (Zümer:67).

Alla tagalanyň hakykatdan-da iki gözünüň bardygygyna iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَأَصْنَعُ الْفَلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحَيْنَا ۗ ۝٧٣

“Biziň gözümiziň alnynda we wahymyza görä gämi ýasa” (Hud:37).

Pygamberimiz –sallallahu aleyhi we sellem aýtdy: “Örtgisi nurdan, eger ony açaysa, ýüziniň nury, gözünüň ýeten ýerini ýakyp taşlar”.

Ähli sünnet we jemagatyň bir agyzdan ylalaşmaklygynda, elbetde Alla tagalanyň gözleri iki gözden ybaratdyr we bu ýerde Pygamberimiz -sallallahu aleyhi we sellemiň- dejjal barada aýdan sözi delil bolýar:

“Çünki ol (dejjal) bir gözlidir, we elbetde Perwerdigäriňiz bir gözli däldir”.

Alla tagala, özüni şu aýatda sypatlandyryşy ýalydygyna iman getirýäris.

قَالَ تَعَالَى: لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ۝٣٠١

“Gözler (bu dünýäde) Ony görüp bilmez. Emma Ol ähli gözleri görýändir. Ol (ähli zadyň) inçe syrlaryny (hem) bilýändir, (ähli zatdan) habardardyr” (Engam:103).

Mü'minleriň kyýamat günü Perwerdigärlerini görjeklerine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ۝٢٢ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ۝٢٣ الْقِيَامَةَ: ٢٢ - ٢٣

“Ol gün ýalpyldap duran (nurly) ýüzler (çyn möminleriň ýüzleri) bolar. Ol (ýüzler) özleriniň Perwerdigärine serederler” (Kyýamat:22,23).

Alla tagala, sypatlarynda kämil bolanlygy üçin, Onuň meňzeşi ýokdygyna iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾ الشورى: ١١

“Onuň (Allanyň) hiç hili meňzeşi ýokdur. Ol (ähli zady) eşidýändir (we) görýändir” (Şura:11).

Alla tagalanyň, Haý we Kaýýum sypatlarynyň kämil bolmagy sebäpli, uklamajagyna we ukusy gelmejegine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ ۗ الْبَقَرَةَ: ٥٥٢

“Ol uklamaz we (hatda) irkilmezem” (Bakara:255).

Munuň sebäbi, Onuň kämil diriligi we ebedi durujylygy sebäplidir.

Alla tagalanyň kämil adyllygy sebäpli, hiç bir adama zulum etmeýänligine iman getirýäris.

Onuň kämil dolandyryjylygy we doly gurşap almaklygy sebäpli, öz gullarynyň amallaryndan bihabar däldigine iman getirýäris.

Kämil ylmy we gudratlylygy sebäpli, asmanlardaky we ýerdäki haýsam bolsa bir zat, Alla tagala agram berip bilmejekligine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٨٢﴾ يَاسِينَ: ٢٨

“Ol bir zady (ýaratmak) islän wagty Onuň işi oňa diňe «Bol!» diýmekdir. Ol (zat) dessine (peýda) bolar” (Ýäsin:82).

Güýç we kuwwatynyň kämilligi sebäpli, Alla tagala ýadawlyk we ysgynsyzlyk ýolukyp bilmejekligine iman getirýäris.

Bu barada Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِنْ لُغُوبٍ ﴿٣٨﴾ ق: ٨٣

“Kasam bolsun! Biz asmanlary, ýeri we bu ikisiniň arasyndaky (ähli) zatlary alty günde ýaratdyk. Bize (hiç hili) ýadawlyk degen däldir” (Kaf:38). ýagny, ýadawlyk we ysgynsyzlyk.

Biz Alla tagalanyň özüni sypatlandyryan we Onuň resulynyň sypatlandyryan, ähli gözeli at-sypatlaryny tassyklaýarys we iman getirýäris, ýöne biz iki sany uly gorkuly zatdan daşdadyrys.

Onuň birinjisi: Şekillendirmek. Mysal üçin, ýüregi ýa-da dili bilen: “Alla tagalanyň sypatlary, ýaradylan zatlaryň sypatlary ýalydyr” diýmekligidir.

Ikinjisi bolsa: Meñzeşdirmeklik. Mysal üçin, ýüregi ýa-da dili bilen: “Alla tagalanyň sypatlary şuňa we şuňa meñzeşdir” diýmekligidir.

Alla tagalanyň özünden, her bir gaýtaran zadyny, ýa-da Onuň resulynyň -sallallahu aleýhi we sellemiň- Ondan gaýtaranyny, gaýtaryňlygymyza iman getirýäris. Çünki ol gaýtarmaklyk, kämil tersini tassyklaýanlygyny öz içine alýar. Alla tagalanyň we Onuň resulynyň gep açmadyk zadyna, gep açmaýarys.

We çünki bu ýoldan ýöremeklik, hökman parz bolup durandygyny görýäris we munuň sebäbi, çünki Allanyň özüne tassyklan zady, ýa-da kemçilikden päk halynda, özünden gaýtaran zady, Allanyň özünden habar beren habarydyr. Ol öz-özi barada iň gowy biluwjydyr. aýdanda has dogruçyl, sözleşende has gowusy, ýaradylanlaryň ylmy bolsa, Ony doly bilmeklige ýetmez.

We Onuň resulynyň, Oňa tassyk eden zady ýa-da Ondan gaýtaran zady, onuň Alladan habar beren habarydyr. Ol Perwerdigärini adamlaryň içinden iň gowy bilijidir, ýaradylanlaryň has haýrlysydyr, olaryň has dogryçylydyr we olaryň içinden iň gowy dile çeperidir.

Ylmyň, dogryçylygyň we açyklamagyň kämilligi diňe Alla tagalanyň we Onuň resuly -sallallahu sleýhi we sellemiň- sözündedir. Kim ony terk etse ýa-da kabul etmekde nä-guman bolsa, oňa hiç-hili uzr ýokdur.

Bölüm

Her bir agzap geçen, Alla tagalanyň sypatlaryny, giňişleýin ýa-da gysga görnüşde, tassyklanan ýa-da inkär edilen görnüşde bolsun, çünki biz bularda Perwerdigärimiziň kitabyna we Pygamberimiziň sünnetine daýanyandyrys we-de geçenki selef ymmatynyň we hidäýetde bolan soňky ymamlaryň ýörän ýolundan barýandyrys.

Kuran we sünnetde gelen her bir ýazgylary, göni manysynda we hakykatdanda beýik Alla tagala laýyk bolan halda, kabul etmelidigini wäjip görýäris.

Her bir gelen ýazgylary, Alla tagalanyň we Onuň resulyňyň islemedik zatlaryna çekip, manylaryny üýtgedýänleriň ýollaryndan daşdadyrys.

Ýene-de şol ýazgylary, Alla tagalanyň we Onuň resulyňyň islän we dogry delalat edýän manylaryny düýbünden taşlaýanlaryň ýolundan hem daşdadyrys.

We-de şol ýazgylary, çenden aşa geçirip, şekillendirmek derejesine ýetirenlerden, ýa-da delalatynda özlerine agram salyp meňzeşdirmeklige ertenleriň ýolundan hem daşdadyrys.

Alla tagalanyň kitabynda ýa-da Pygamberi -sallallahu aleyhi we sellemiň- sünnetinde her bir gelen zat hakdyr! Olar bir-birine gapma-garşy gelýän dældigini, doly ylymly bilýändiris.

We şuňa bagly, Alla tagala şeýle diýýär:

قَالَ تَعَالَى: أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفُرْعَانَ ۚ وَلَوْ كَانِ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا

النَّاسِ ۙ ۸۲: ۲۸

“Siz (henizem) Kuran hakda doly pikirlenjek dälmişiz? Eger ol (Kuran) Alladan başgasyndan gelen bolsady, elbetde, içinde birnäçe gapma-garşy pikirleri tapardylar” (Nisa:82).

Çünki habar berilen zatlarda gapma-garşylygyň bolmaklygy, olaryň haýsyda bolsa biriniň ýalanlygyny aňladýar. Çünki bu Alla tagalanyň we Onuň resuly -sallallahu aleyhi we sellemiň- habarlarynda bolmaklygy mümkin dälidir.

Kim Alla tagalanyň kitabynda ýa-da Onuň resuly -sallallahu aleyhi we sellemiň- sünnetinde ýa-da olaryň ikisiniň arasynda, gapma-garşy gelýän zat bar diýip pikir etse, bu onuň erbet maksatlydygyny we ýüreginiň batyla ýykgylygynyň bardygyny aňladýar. Bular ýaly ýagdaýda, onuň Alla tagala toba etmekligi we içki pisliginden dynmaklygy gerekdir.

Kim Alla tagalanyň kitabynda ýa-da Onuň resuly -sallallahu aleyhi we sellemiň- sünnetinde ýa-da olaryň ikisiniň arasynda gapma-garşylyk bar diýip pikir etse, onda onuň ýa-da ylmynyň az bolanlygy ýa-da düşünjesiniň pesligi ýa-da pikir edişliginiň pesligi sebäplidir. Bular ýaly halda, onuň ylym gözlegini etmekligi we onda hak doly beýan

bolýança, pikirlenmekde uly güýç sarp etmekligi gerekdir. Egerde şol halatda-da oňa hak beýan bolmasa, onda ol meseläni alyma tabşyryp, erbet pikirini taşlap, edil ylymda öňe gidenleriň aýdyşy ýaly, aýtmaklygy gerekdir:

قَالَ تَعَالَى: ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا آل عمران: ٧

“Biz oňa bolşy ýaly ynandyk. Hemmesi-de Perwerdigärimizden gelendir”, (Äli-Ymran:7).

We ýene-de bilmeli zat, çünki Kuranda we Sünnetde we olaryň arasynda hiç bir düşünişmezlik we gapma-garşy gelýän zat ýokdyr.

